

re eandem naturam, non autem creaturæ: unde & filius non solum primogenitus dicitur, sed etiam unigenitus, propter singularem modum accipiendi.

Per hoc autem quod Dominus ad patrem dicit de discipulis, Joan. xvii. 22. *Ut sint unum, sicut & nos unum sumus*: ostenditur quidem quod pater, & filius sunt unum eo modo quo discipulos unum esse oportet, scilicet per amorem. Hic tamen unionis modus non excludit essentialitatem, sed magis eam demonstrat: dicitur enim Joannis iii. 35. *Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius*: per quod plenitudo Divinitatis ostenditur esse in filio, ut dictum est.

Sic igitur patet quod testimonia Scripturarum, quæ Ariani pro se assumebant, non repugnant veritati quam fides catholica confitetur.

CAPUT IX.

Solutio ad auctoritates Photini, & Sabellii.

EX his autem consideratis apparet quod nec ea quæ Photinus, & Sabellius pro suis opinionibus ex sacris Scripturis adducebant, eorum errores confirmare possunt.

1. Nam quod Dominus post resurrectionem dicit Matth. ult. 18. *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra*: non ideo dicitur quasi tunc de novo hanc potestatem acceperit; sed quia potestas quam filius Dei ab æterno acceperat, in eodem homine facta apparere inceperat per victoriam quam de morte habuerat resurgendo.

2. Quod vero Apostolus dicit ad Rom. i. 3. de filio loquens: *Qui factus est ei ex semine, David*, manifeste ostenditur qualiter sit intelligendum ex eo quod additur, *secundum carnem*. Non enim dixit quod filius Dei esset simpliciter factus, sed quod factus esset ex semine David secundum carnem per assumptionem humanæ naturæ; sicut & Joan. i. 14. dicitur: *Verbum caro factum est*. Unde etiam patet quod hoc quod sequitur: *Qui prædestinatus est filius Dei in virtute*, secundum humanam naturam ad filium pertinet. Quod enim humana natura filio Dei uniretur, ut sic homo posset dici filius Dei: non fuit ex humanis meritis, sed ex gratia Dei prædestinantis.

3. Similiter etiam quod idem Apostolus ad Philip. ii. 8. dicit quod Deus Christum propter passionis meritum exaltavit, ad humanam naturam referendum est, in qua fuerat humilitas passionis: unde & quod subditur: *Dedit illi nomen quod est super omne nomen*, ad hoc referendum est quod nomen conveniens filio ex nativitate æterna, manifestandum esset in fide populorum hoc convenire filio incarnato.

4. Per quod & manifestum est quod id quod dicit Petrus, quod Deus Jesum Christum, & Dominum fecit, ad filium referendum est secundum humanam naturam, in qua incepit id habere ex tempore quod in natura Divinitatis habuit ab æterno.

Quod etiam Sabellius introducit de unitate Deitatis, Deut. vi. 4. *Audi Israel: Dominus Deus tuus, Deus unus est*; & Deut. xxxii. 39. *Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me*: scientiæ catholice Fidei non repugnat, quæ patrem, & filium non duos deos, sed unum Deum esse confitetur, ut dictum est.

Similiter etiam quod dicitur Joan. xiv. 10. *Pater, in me manens, ipse facit opera, & ego in patre, & pater in me est*, non ostendit unitatem personæ, ut volebat Sabellius, sed unitatem essentialitatis, quam Arius negabat. Si enim esset una persona patris, & filii,

non congrue diceretur pater esse in filio, & filius in patre; cum non dicitur proprie idem suppositum in se ipso esse, sed solum ratione partium: quia enim partes in toto sunt, & quod convenit partibus, solet attribui toti, quandoque dicitur aliquid totum esse in se ipso. Hic autem modus loquendi non competit in divinis, in quibus partes esse non possunt, ut in primo Lib. cap. xx. ostensum est. Relinquitur igitur, cum pater in filio, & filius in patre esse dicatur, quod pater, & filius non sint idem supposito; sed ex hoc ostenditur quod patris, & filii sit essentialitas una. Hoc enim posito, manifeste apparet qualiter pater est in filio, & filius in patre. Nam cum pater sit sua essentialitas, quia in Deo non est aliud esse, & essentialitatem habens, ut in primo Lib. cap. xxii. est ostensum, relinquitur quod in quocumque sit essentialitas patris, sit pater; & eadem ratione in quocumque sit essentialitas filii, & filius. Unde cum essentialitas patris sit in filio, & essentialitas filii in patre, eo quod una est essentialitas utriusque, ut fides catholica docet, sequitur manifeste quod pater sit in filio, & filius sit in patre. Et sic eodem verbo & Sabellii, & Arii error confutatur.

CAPUT X.

Rationes contra generationem, & processionem divinam.

OMnibus igitur diligenter consideratis, manifeste apparet hoc nobis de generatione divina in sacris Scripturis proponi credendum, quod pater, & filius etsi personis distinguantur, sunt tamen unus Deus, & unam habent essentialitatem, seu naturam. Quia vero à creaturarum natura hoc invenitur valde remotum, ut aliqua duo supposito distinguantur, & tamen eorum sit una essentialitas; humana ratio ex creaturarum proprietatibus procedens, multiplicem in hoc secreto divinæ generationis patitur difficultatem.

1. Nam cum generatio nobis nota, mutatio quædam sit, cui opponitur corruptio; difficile videtur in Deo generationem ponere, qui est immutabilis, incorruptibilis, & æternus, ut ex superioribus Lib. I. cap. xiiii. & xv. patet.

2. Amplius. Si generatio mutatio est, oportet omne quod generatur, mutabile esse. Quod autem mutatur, exit de potentia in actum: nam motus est actus existentis in potentia secundum quod huiusmodi. Si igitur filius Dei est genitus, videtur quod neque æternus sit, tamquam de potentia in actum exiens; neque verus Deus, ex quo non est actus purus, sed aliquid potentialitatis habens.

3. Adhuc. Genitum naturam accipit à generante. Si ergo filius genitus est à Deo patre, oportet quod naturam quam habet, à patre acceperit. Non est autem possibile quod acceperit à patre aliam naturam numero quam pater habet, & similem specie, sicut fit in generationibus univocis, ut cum homo generat hominem, & ignis ignem: supra enim ostensum est cap. ix. huius, & I. Lib. cap. xlii. quod impossibile est esse plures numero deitates. Videtur etiam esse impossibile quod receperit eandem naturam numero quam pater habet. Quia si recipit partem eius, sequitur divinam naturam esse divisibilem. Si autem totam, videtur sequi quod natura divina, si sit tota transfusa in filium, desinat esse in patre; & sic pater generando corrumpitur. Neque iterum potest dici, quod natura divina per quamdam exuberantiam effluebat à patre in filium, sicut aqua fontis effluit in rivum, & fons non evacuat: quia natura divi-

na sicut non potest dividi, ita nec augeri. Videtur ergo reliquum esse quod filius naturam à patre acceperit, non eandem numero, nec specie quam pater habet, sed omnino alterius generis; sicut accidit in generatione æquivoca, ut cum animalia ex putrefactione nata virtute Solis generantur, ad cuius speciem non attingunt. Sequitur ergo quod Dei filius neque verus filius sit, cum non habeat speciem patris; neque verus Deus; cum non recipiat divinam naturam.

4. Item. Si filius recipit naturam à Deo patre, oportet quod in eo aliud sit recipiens, & aliud natura recepta: nihil enim recipit se ipsum. Filius igitur non est sua essentialitas, vel natura: non est igitur verus Deus.

5. Præterea. Si filius Dei non est aliud quam essentialitas divina; cum essentialitas divina sit subsistens, ut in primo Lib. cap. xxii. probatum est; constat autem quod etiam pater est ipsa essentialitas divina: videtur relinqui quod pater & filius convenient in eadem re subsistente. Res autem subsistens in intellectualibus naturis vocatur persona. Sequitur ergo, si filius est ipsa divina essentialitas, quod pater, & filius convenient in persona: Si autem filius non est ipsa divina essentialitas, non est verus Deus: hoc enim de Deo probatum est in primo Lib. cap. xxi. Videtur igitur quod vel filius non sit verus Deus, ut dicebat Arius; vel non sit alius personaliter à patre, ut Sabellius asserbat.

6. Adhuc. Illud quod est principium individuationis (1) in unoquoque, impossibile est inesse alteri quod supposito distinguatur ab eo: quod enim in multis est, non est individuationis principium. Ipsa autem essentialitas Dei est per quam Deus individuatur: non enim essentialitas Dei est forma in materia, ut per materiam individuari posset. Non est igitur aliud in Deo patre per quod individuatur, quam sua essentialitas. Eius igitur essentialitas in nullo alio supposito esse potest. Aut igitur non est in filio; & sic filius non est verus Deus secundum Arium: aut filius non est alius supposito à patre; & sic est eadem persona utriusque, secundum Sabellium.

7. Amplius. Si pater, & filius sunt duo supposita, sive duæ personæ, & tamen sunt in essentialitate unum; oportet in eis esse aliquid præter essentialitatem, per quod distinguantur: nam essentialitas communis utriusque ponitur, quod autem commune est, non potest esse distinctionis principium. Oportet igitur id quod distinguuntur pater, & filius, esse aliud ab essentialitate divina. Est ergo persona filii composita ex duobus, & similiter persona patris, scilicet ex essentialitate communi, & ex principio distinguente. Uterque igitur est compositus: neuter ergo est verus Deus.

Si quis autem dicat, quod distinguuntur sola relatione, prout unus est pater, alius est filius; quæ autem relative prædicantur, non aliud videntur prædicare in eo de quo dicuntur, sed magis ad aliud; & sic per hoc compositio non inducitur: videtur quod hæc responsio non sit sufficiens ad prædicta inconvenientia vitanda. Nam relatio non potest esse absque aliquo absoluto. In quolibet enim relativo oportet intelligi quod ad se dicitur præter id quod ad aliud dicitur; sicut servus ad aliquid est absolute præter id quod ad dominum dicitur. Relatio igitur illa per quam pater, & filius distinguuntur, oportet quod habeat aliquod absolutum in quo fundetur. Aut igitur illud absolutum est unum tantum; aut sunt duo abso-

luta. Si est unum tantum, in eo non potest fundari duplex relatio; nisi forte sit relatio identitatis, quæ distinctionem operari non potest, sicut dicitur idem eidem idem. Si ergo sit talis relatio quod distinctionem requirit, oportet quod primo intelligatur absolutorum distinctio. Non ergo videtur possibile quod personæ patris, & filii solis relationibus distinguantur.

8. Præterea. Oportet dicere, quod relatio illa quæ filium distinguit à patre, aut sit res aliqua, aut sit in solo intellectu. Si autem sit res aliqua, non videtur esse illa res quæ est divina essentialitas: quia divina essentialitas communis est patri, & filio. Erat ergo in filio aliqua res quæ non est eius essentialitas; & sic non est verus Deus. Ostensum est enim in primo Lib. cap. xxi. quod nihil est in Deo quod non sit sua essentialitas. Si autem illa relatio sit in intellectu tantum, non potest personaliter distinguere filium à patre: quæ enim personaliter distinguuntur, realiter oportet distinguere.

9. Item. Omne relativum dependet à suo correlativo. Quod autem dependet ab altero, non est verus Deus. Si igitur persona patris, & filii relationibus distinguantur, neuter erit verus Deus.

10. Adhuc. Si pater est Deus, & filius est Deus, oportet quod hoc nomen Deus de patre, & filio substantialiter prædicetur, cum Divinitas accidens esse non possit. Prædicatum autem substantiale est: quod vere est ipsum de quo prædicatur: nam cum dicitur, Homo est animal, quod vere homo est, animal est; & similiter cum dicitur, Sortes est homo, quod vere Sortes est, homo est. Ex quo videtur sequi quod impossibile sit ex parte subjectorum inveniri pluralitatem, cum unitas sit ex parte substantialis prædicati. Non enim Sortes, & Plato sunt unus homo, licet sint unus in humanitate; neque homo, & asinus sunt unum animal, licet sint unum in animali. Si ergo pater, & filius sunt duæ personæ, impossibile videtur quod sint unus Deus.

11. Amplius. Opposita prædicata pluralitatem ostendunt in eo de quo prædicantur. De Deo autem patre, & de Deo filio opposita prædicantur: nam pater est Deus ingenuus, & generans; filius autem est Deus genitus. Non igitur videtur esse possibile quod pater, & filius sint unus Deus.

Hæc igitur, & similia sunt ex quibus aliqui divinarum mysteria propria ratione metiri volentes, divinam generationem impugnare nituntur. Sed quia veritas in se ipsa fortis est, & nulla impugnatione convellitur; oportet intendere ad ostendendum quod veritas fidei ratione superari non possit.

CAPUT XI.

Quomodo accipienda sit generatio in divinis, & quæ de filio Dei dicuntur in Scripturis.

PRincipium autem huius intentionis hinc sumere oportet, quod secundum diversitatem naturarum diversus emanationis modus invenitur in rebus: & quanto aliqua natura est altior, tanto id quod ex ea emanat, magis est intimum. In rebus enim omnibus inanimata corpora infimum locum tenent: in quibus emanationes aliter esse non possunt nisi per actionem unius eorum in aliquod alterum: sic enim ex igne generatur ignis, dum ab igne corpus extraneum alteratur, & ad qualitatem, & speciem ignis perducitur. Post inanimata vero corpora proximum locum

(1) Al. in unoquoque modo.